

Бегалската криза – ненаучена лекција на општеството

Последната станица на возот од Гевгелија до Куманово завршува пред влезот на транзитниот центар Табановце. Единствените патници кои се симнуваат овде се вработените во кампот.

На влезот нè пречека Драги, човекот кој секој го знаеше. Заедно направивме обиколка околу кампот, додека надвор вирчињата веќе беа замрзнати, а температурите под нула.

Сепак, во монтажните кабините едвај се чувствуваше тој декември студ. Во една од нив престојуваше Сириецот **Изедин**.

Иако и двајцата со Драги не знаеја премногу англиски, тие се поздравиле со зборовите „my friend“ („пријателу мој“).

Тој пристигнал во Табановце со желба да се врати во Грција, откако неколку недели безизлезно се обидува да продолжи од Србија кон север.

Патувал сам, некогаш со автомобил, а најчесто пеш. Неговата голгота, вели, го чинела приближно 8000 евра. Дел од неговата фамилија е раселена низ Европа, но тој ја изгубил енергијата и трпението.

„Слушнав приказни од многу луѓе кои стигнале до Германија, но ни таму не е добро. Нема работа, по цели денови само стојат на едно место, спијат и им минува времето. Така им е со месеци, немаат ништо што можат да прават и да се чувствуваат добро во животот. Ако не правите ништо, чувствувате дека животот нема смисол“, вели разочараниот Изедин.

Од Сирија си заминал пред околу една година, помината во пат. Најдолго време останал во Турција, околу 5-6 месеци, а потоа престојувал и во Грција.

Но, ова не е првпат тој да патува низ светот. Разликата, нагласува тој, е во тоа што порано патувал за да работи и запознава други култури, а сега за да се спаси.

„...Се иселив бидејќи не чини државата, немам избор. Друго е ако одите некаде да работите и сте слободни“, посочува Изедин.

Македонија годинава се најде на последното место од 138 земји во светот, според тоа колку мигрантите се добредојдени во државата, покажаа резултатите на анкетата на Галуп.

Македонските граѓани добиле вкупен резултат од 1,47 – на скала каде 0 е најмал, а 9 е највисок можен резултат. Тие одговорале на прашањата: Дали сметате дека е добро или лошо имигранти да живеат во вашата држава? Дали сметате дека е добро или лошо имигранти да станат ваши соседи? Дали сметате дека е добро или лошо имигрант да стапи во брак со некој ваш близок роднина?

Изедин од Македонија чува само добри сеќавања.

„Македонија е сиромашна држава, па тоа што прават нешто вакво, за мене значи дека се добри. За разлика од богатите држави, кои не прават ништо за нас. Мислам дека Македонците се добри луѓе. Сите нè третираат добро. Најпрост пример, вчера немав цигари и Драги ми даде цигара. Сите разговараат со мене, ме почитуваат. Се чувствувам добро“, се смее.

Иако во Србија не престојувал долго, вели дека времето поминато таму јасно му покажало каков е тамошниот систем.

„Полицајците ни земаа по 3000 динари мито за да ни направат било каква услуга“, рече Сириецот.

Изедин е еден од бегалците и мигрантите кои полека почнуваат да се враќаат назад по патот по кој пристигнале. Причината за тоа смета тој е студот и затворената рута. Сепак, за Изедин Сирија сè уште е дом.

„Се надевам дека мојата земја нема повеќе да војува и дека целиот свет ќе се подобри и ќе имаме конечно мир. Секако дека би се вратил во Сирија ако војната заврши. Цел мој живот сум таму, моите сеќавања, моето семејство. Мислам дека сите си ја гледаат својата земја како да им е мајка. Може да ја смените државата и да ви биде подобра за живеење, но не можете да заборавете од каде доаѓате“.

Во еден од шаторите доаѓаше призив на ориентална музика. Во него Абдула Сабух ја чекаше својата замена. Тој е сограѓанин на Изедин, кој во Македонија живее и работи како доктор повеќе од 30 години. Облечен во својата униформа од Црвениот крст, Сабух беше подготвен да заврши уште еден работен ден. Тој е задолжен за здравјето на жителите во кампот, а за тоа ја има неговата амбуланта од петнаесетина квадратни метри.

Сега речиси и да има пациенти, но пред да започне да работи овде, бил доктор во Прифатниот центар за мигранти во Гази Баба за кој вели:

„Не беа лоши условите, колку што немаше веќе простор. Имаше преголема бројка на луѓе, сите што ги фатија таму ги однесоа. Додека да заврши процедурата во судот, додека да излезат од земјата, се направи натрупување на бегалците и имаше незгодна ситуација“, вели тој. Токму затоа, вели, биле отворени камповите во Визбегово, Винојуг и Табановце.

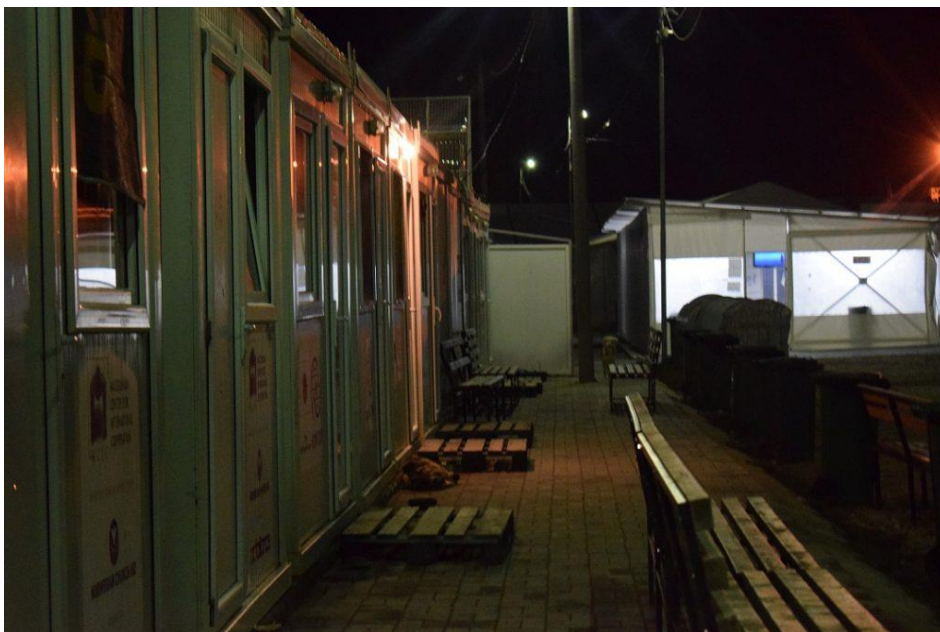
Абдула Сабух

„Почнавме да работиме во поголем простор, покомотен. Ако овој објект толерира двајца-тројца пациенти, замислете како ќе биде ако има 20“, додава.

Се сеќава дека кога почнал да работи на Табановце, имало само кабини, дрва и натрупана земја. Се шегува дека некогаш бил принуден да убива змии, кои ги имало во голем број.

„Сега има се – клима, изолација, убава кујна, храната е проверена и халал, има градинки за децата“, уверува докторот.

Нивната амбуланта е обезбедена со сите потребни лекови. Доколку имаат бегалец или мигрант за чија медицинска грижа немаат соодветни услови, го праќаат во болница во Куманово или Скопје со нивно возило.

За бремените жени кои порано престојувале во кампот имале гинеколози кои доаѓале два пати неделно.

„Сега тука нема жени и семејства, но ако дојдат се јавуваме и или доаѓаат доктори тука да ги прегледаат, или ги носиме на доктор во Куманово. И брза помош доаѓа редовно ако има потреба. Но, одамна немало жена бегалка, а уште помалку бремена“, појасни Сабух.

Искусствата на бегалците мотивација за стрип

Верче Каранфиловска и **Кристијан Поповски** се двајца студенти од Скопје. Таа е од Филолошкиот факултет „Блаже Конески“, а тој е од Факултетот за ликовни уметности. Каранфиловска се изразува преку стихови и реченици, а Поповски преку цртежи и бои. Но, она што ги спојува е работата на стрипови, инспирирани од искуствата на бегалците. „Црно-бели“ животи е нивниот производ, кој пред јавноста го претставија минатата недела. „Момчето со копнеж од платно“, е приказната што Каранфиловска ја создала, а потоа нејзиниот партнер Марко ја ставил на хартија.

„Ова беше прекрасно случување, прво затоа што сите ние учествувавме во проект каков што досега не сме имале можност да посведочиме, и второ затоа што проговоривме за чувствителна тема, на еден поинаков, нетипичен начин“, забележува младата писателка.

Каранфиловска за време на осмислувањето на стрипот

„Нашите животи се составени од приказни, и според мене единствениот начин да се промени нешто во нашата свест е да ги промениме приказните кои ги раскажуваме. Токму тоа се обидовме да го направиме, да претставиме ликови со кои читателите ќе можат да се поврзат, а со тоа и да промениме макар дел од нивните светогледи“, смета Каранфиловска.

Таа заедно со своите колеги имала можност одблизу да се запознае со вистински приказни, полни искуства кои се обидела да ги долови во своите стрипови.

„Она коешто го забележавме беше дека дури и ние, кои сметавме дека имаме пошироки погледи, за време на вежбите што ги правевме, откривме дека и во нашите искуства дејствуваат стереотипи впиени преку различни канали. Слушајќи ги приказните на сите тие луѓе, слушнавме и како ни се кршат срцата, а со нив и стереотипите кои не знаевме дека ги имаме“, вели таа.

Каранфиловска е задоволна од финалните производи и стекнатото искуство, за кое вели дека ја променило како човек.

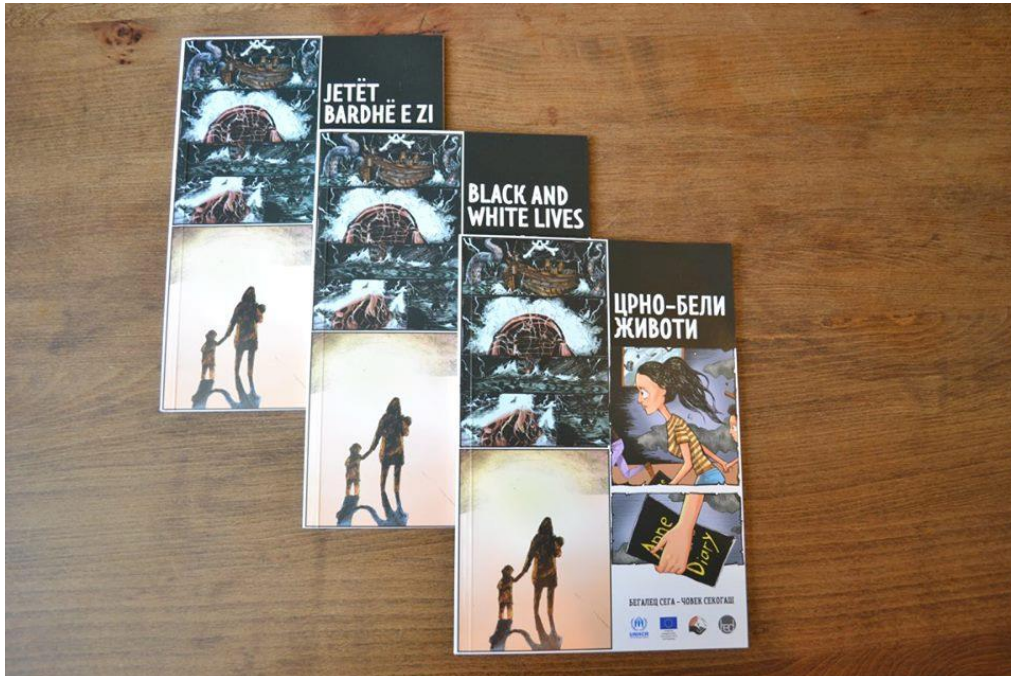
Кристијан Поповски

Слични импресии добил и нејзиниот соработник Поповски, кој пак бил задолжен за цртачкиот дел на стриповите. Тој во приказната на неговиот тим ги претставил водечките ликови, мајката Хаја, таткото Назар и малиот Амар.

„Подолго време работев на сторибордот, оној многу важен дел од изработка на стрипот каде што текстот се визуелизира и преточува во цртеж и сцена. Потоа, во договор со колешката, поделивме неколку од таблите да се скицираат. Мојата задача беше откако ќе го завршиме скицирањето, јас да се задржам повеќе на ликовите, додека, колешката на позадините. Како прв изработен цртеж и потоа завршен во техника туш ми беа страна 2-3 каде што се претставени културни обележја на Сирија, а во централниот дел на композицијата нацртано е радио. Всушност, репортажата на радиото е она што ги повикува овие слики околу него и ни дава чувство на некаков колаж од историја и култура“, објасни Поповски.

Тој е горд што го држи испечатениот стрип во своите раце. Вели дека сега кога ќе погледне во крајниот производ, сфаќа дека не е далеку од она што го очекувал.

„Важно беше да се потенцира дека човекот не е само број, туку комплексно суштество со емоции, своја приказна и индивидуална разноликост. Но, исто така, важно беше и да се прикаже како еден тим млади автори може да создаде и да влијае на идни промени, да разбие стереотипи и да трага по вистината по пат на истражување“, смета овој студент.

„На земјата има многу луѓе, секој различен и на свој начин посебен. Сите се движиме по патеката на животот, поминуваме препреки, се справуваме со лошо и добро, а сето тоа нè формира како личност и карактер“, појаснува тој.

„Па така, често се случува да донесеме суд пребрзо и да етикетираме некого по изгледот, говорот, начинот на живот итн. Сметам дека, бегалците и мигрантите токму на овој начин се прикажуваат во лошо светло“, додава.

Според него, луѓето кои се безбедни чувствуваат емпатија, но во страв за таа својата безбедност создаден преку најразлични влијанија, го вртат погледот од некој кој е бегалец.

„Јас најпрво ги доживувам како луѓе, како човечки род и полн со разбирање се обидувам да ја сфатам ситуацијата во којашто се наоѓаат и одлуките кои мора да ги донесуваат. Овие луѓе ја напуштаат својата татковина, својата зона на комфорт која значително ја нарушил некаков настан и заминуваат на место различно од она кадешто живееле, место каде што немаат ништо, место кадешто треба од почеток да создаваат нешто што било било оставено во наследство и надоградувано со генерации“, смета Поповски.

Двајцата студенти се надеваат дека ќе успеат да пренесат дел од она што ги промени во нивните приказни, и дека тоа ќе предизвика промена и кај други луѓе.

Од Берлин до Алепо во чизмите на бегалците

Илјадници километри, по рутата на бегалците, но во обратен правец, маршираа стотици граѓани од повеќе држави со цел да испратат порака за мир. Маршот започна во декември минатата година тргнувајќи од Берлин, а конечно заврши пред границите на Сирија во август.

Граѓанскиот марш за Алепо на границата помеѓу Либан и Сирија

Меѓу луѓето кои ги оставија личните животи и тргнаа со цел да маршираат за Алепо, беше и **Јан Хорзела**, социјален работник од Полска. Тој го видел апелот на Фејсбук во кој се повикуваат сите граѓани кои сакаат да направат нешто за бегалската криза да се приклучат во мисијата, па започнал да маршира уште од првиот ден.

Јан Хорзела

Ова искуство, вели, го научило на многу работи. Со маршот за првпат посетил дел од државите, а од престојот во нив вели дека имал можност да почувствува каков е секојдневниот живот и карактерот на луѓето. Ова, смета Хорзела, го научило како поинаку да гледа на светот.

Хорзела вели дека некои биле емоционално трогнати од она што го прават, па ги поканувале во своите домови да преспијат, им нуделе храна и освежување. Но, тој прием го немале секаде подеднакво.

„Во Македонија поминавме 11 ноќи. На повеќето места, локалните граѓани со кои бевме во контакт не покажуваа премногу стрес поради бегалската криза. Генерално, реакциите беа позитивни, не се почувствував резервирано за темата, како што можеби се почувствував во Чешка. Имаше луѓе кои навистина беа ангажирани и помагаа, кои го препознаа тој емоционален тон во својата држава, дека не треба да се плашат од луѓето кои доаѓаат од различна религија и држава. Но, имаше и такви луѓе кои веруваа во пропагандата. Имавме

некои изненадувачки ситуации во Чешка, кога луѓе мислеа дека ние сме бегалци. На некои места дури и ни повикаа полиција. Но, за овде не се сеќавам дека забележав такво однесување. Ако луѓето не знаеја што правиме, тие едноставно беа љубопитни, но не видов никакви тензии“, вели тој.

Маршот помина низ Македонија во април

„Мислам дека сега знам многу повеќе за Балканот од претходно и добив слика за регионот. Сега знам повеќе за врските меѓу разните етнички групи, за нивната историја и сензитивитет. Како на пример, немав идеја колку е популарна темата за името помеѓу Македонија и Грција. Дури и да слушнеш за таквите работи во Полска, тешко е да се замисли интензитетот, за тоа колку е сензитивно прашање“, се шегува тој.

На нивната идеја луѓето претежно гледале како нешто што се спротивставува на војната. Но, во секоја држава луѓето имале свои сеќавања преку кои се поврзувале со неа.

„На пример, кога сте во Чешка, луѓето имаат многу сеќавања за Полска и тоа се однесува за Втората светска војна, што е сосема различно за Хрватска, за Босна и Србија, бидејќи ако спомнете војна во Србија, тие ќе ви речат „Да, мојот брат беше убиен од бомба пред 18 години“. Истата тема ќе поттикне навистина различни контексти и ќе ве води кон различни разговори во различни држави. Тоа знае многу да те збогати бидејќи луѓето може да ги разменат своите чувства. Не станува збор само за размена на знаење, туку и признавање на нештата“, забележува тој.

Видео што го снимавме додека маршот поминуваше низ Македонија (Инаку, маршот е номиниран за Нобеловата награда за мир): <https://youtu.be/DSVlvXm9XcY>

И Хорзела се согласува дека луѓето најчесто се плашат од работите кои им се непознати, што доведува до нивно демонизирање.

„Истото се случува и во Полска, која е прилично хомогена земја, така што да се зборува за исламот или бегалци кај многумина ќе поттикне барем сомнеж. Во последните години се поттикнува страв од страна на популистичките политики, негативни емоции, но немаат никакво искуство, бидејќи немаме многу гости. Истото го имам слушнато и од пријатели во Германија, во местата каде има центри за бегалци, нема многу страв, спротивно од Источна Германија. Заедниците кои немале многу контакт со нив, се полесни за манипулација“, нагласува тој.

Како социјален работник, маршот за него претставува алатка за поврзување со истомисленици создавајќи еден вид семејство.

„За мене маршот беше обид да се поврзат разни луѓе од целиот свет и во овие рамки, постојано успевавме во тоа. Во тоа успеавме уште пред да започне маршот, бидејќи со најавата за него ние добивавме повратни одговори како жена од Италија која не можеше да маршира со нас, но нејзината внука ни напиша дека нејзината баба ѝ кажала за нас, дека била инспирирана и дека сака да ни се приклучи. Тоа беше на почетокот на септември и за нас тоа беше успех. Направи да запознаеме активни луѓе од Словенија и Хрватска, кои со години се занимавале со истата тематика, но никогаш не се сретнале иако се близу“, вели Хорзела.

Според него, секој кој барем за кратко бил дел од маршот, сака да остане активен и да продолжи да прави работи поврзани со бегалската криза.

„Верувам дека има многу голем потенцијал и верувам дека ќе се раѓаат сè уште слични иницијативи.. Се обидувам и се надевам дека ќе бидам дел од нив“.

Civil March for Aleppo in Macedonia во склоп на историјата „Бегалската криза - ненаучена лекција на општеството“

Денеска е 119 ден. Долг пат е зад нас, уште многу пред нас.

Не треба да забораваме што правиме и зошто сме овде

Не само затоа што си се допаѓаме едни со други туку има и поголема цел во позадина

Со минута молк да размислиме за тоа

Алепо

Одиме

Подготвени се сите?

Одиме

Граѓанскиот марш за Алепо беше овде

Се викам Исман, доаѓам од Франција, за маршот слушнав пред да започне, во ноември

Веднаш си реков дека морам да го направам тоа

Беше невозможно да замислам кога бев во Австрија дека ќе се вратам во Франција, ќе останам дома и ќе гледам вести за Сирија и да останам само на тоа

Беше очигледно дека морам да го изодам овој марш, морав да учествувам во него.

Не верувам дека ќе има мир во Сирија благодарение на овој марш. Не сум наивна

Но барем се обидуваме да правиме нешто и ја покажуваме нашата поддршка на сириските бегалци

Со себе имаш воки токи?

Да еве го. Која е твојата задача за денес. Јас денес сум обезбедување на крајот од поворката бидејќи поделивме неколку улоги за време на маршот за наша сигурност.

Има еден главен учесник што го води маршот и уште двајца, еден напред, а другиот на крај.

Јас треба да известам ако доаѓа кола. Треба да чекам ако некој застане, да ги регулирам и слично

Се обидувам да погодам кои места се безбедни, лесни, па дури и убави. Тоа е важно. Има многу патишта што се безбедни, но бучни. Тоа е стресно за групата. Полесно е да се одржува мотивацијата и духот кога деновите се тешки. Дури неколку такви денови, во мирни и убави места, како на пример низ шуми и ридови може навистина да им помогнат на луѓето.

Пешачиме со часови, обично од 15 до 35-км што е околу 4-8 часа пешачење

За време на пешачењето имаме мали паузи и една поголема, како ова што го гледате наоколу.

Ова е пауза за ручек. Носиме храна со автомобил. Групата што пристигнува има 40 минути до час и половина да се напие нешто топло, да јаде и да продолжи со пешачење.

Кога ќе пристигнеме на последната точка за тој ден како и наутро, имаме мал состанок и му кажуваме добредојде на местото на кое сме стигнале. Потоа, навечер на местото каде ќе преспиеме, приготвуваме храна, се состануваме. Понекогаш имаме подолга дискусија, на теми што се строго или помалку поврзани со маршот. Секој ден имаме организациски состаноци на кои ги поделуваме задачите за наредниот ден.

Ова е искуство кое навистина те менува. Може да звучи себично, бидејќи е само за моето доживување но тоа не е точно. Јас верувам дека тие искуства може да се претворат во социјална промена. Да ја подигне свеста или да ги направи луѓето поактивни во нивните локални заедници, да едуцираат да променат нешто околу себе.

Не мора да значи дека треба да е поврзано со војната во Сирија. Секако, се фокусираме на тоа, но истите квалитети кои се потребни за да се залагаш за некој друг во тој дел од светот се потребни и за да се залагаш за својот сосед или за себе во својата заедница

Се викам Едгард, јас сум адвокат за човекови права од Бразил. Дојдов овде да им помогнам на овие луѓе да стигнат до Алепо. Не е лесно. Оставив се зад себе. Секако немав многу поддршка бидејќи да го напуштиш својот удобен живот за да одиш во војна не е нешто што луѓето можат да го разберат. Но како што обично велам, ако веруваш во некој проект, ако веруваш во некој концепт, треба да го направиш тоа. Ние не сме политичари, не сме задолжени за политика или за некакво уредување

Можеби маршот нема да промени ништо но поентата е дека не сме загрижени од исходот. Не очекуваме никаков резултат, бидејќи ние веруваме во процесот. Ние се бориме за процесот, кој е долгорочен. Можеби наредната генерација или три генерации после нашата, ќе видиме промена. Физички се изморивме, но продолжуваме да маршираме секој ден по 30км.

Времето не е важно, дали врне дожд или снег или е сончево. Го имаме тоа како јака страна, бидејќи ментално сме силни. Изгледаме уморно, но психички сме силни. Токму така ќе стигнеме до Алепо.

Од Гевгелија до Табановце – македонските возови однесоа неразјаснети приказни и човечки ЖИВОТИ

Со повредена нога и болно срце, младите Ирачани од Багдад, Валид и Сабрин со своите две деца пристигнале во Македонија пред една недела. Тие по грешка наместо до Идомени, се качиле во автобус кон Дојран, каде полицијата ги фатила и веднаш ги однела во транзитниот центар Винојуг.

По патешествијата низ Турција и Грција, тие сега се дел од малиот број привремени жители во импровизираниот камп во Гевгелија.

„Издржавме сè, и студот и патот – сето тоа заради двете дечиња. Со часови поминувавме низ шумите на ова време, само да стигнеме до подобро место“, раскажува 28-годишниот Валид кој полека со штака се движеше низ кабината. Ногата си ја повредил пешачејќи низ Грција.

Тој и Сабрин својот долг пат го почнале минатата година.

„Во Ирак нè чекаше сигурна смрт, а во Грција бавна смрт“, вели Валид објаснувајќи зошто се решиле да продолжат, иако знаат дека балканската рута е затворена.

„Сите лоши работи што можеш да ги замислиш, ги видовме во кампот во Грција“, додава тој.

„Јадење нема, лекарска грижа нема, бевме оставени целосно сами на себе. Ако имаш пари, можеш да живееш. Ако немаш пари и животот е многу тежок“, раскажуваше тој додека неговата сопруга ни приготвуваше чај.

Нивните деца немаат другарчиња, бидејќи се единствени во кампот. Времето го поминуваат гледајќи цртани филмови и слушајќи детски песни на мобилен телефон. Игрاليштата и сокаците низ кампот се празни. Студот ги натера останатите жители во кампот да си останат своите живеалишта.

За рутата дознале од искуството на сограѓани кои претходно ја поминале. Убавите спомени што ги имале од својата држава сега се заменети со заканите и убиствата за кои секојдневно сведочеле.

Велат дека во текот на патувањето не користеле криумчари, бидејќи немаат пари за да ги платат.

„Крвта им се врати во лицата“, забележува Насир, кој е преведувач во „Винојуг“ веќе три години. Тој и самиот е по потекло од Ирак, но во Македонија живее подолго отколку во својата татковина. Овде се оженил и основал семејство.

„Јас сум 36 години во Македонија и секогаш копнеам да го видам Ирак. Дојдов во 81-ва за да студирам, кога почна првата војна со Иран. Сè уште копнеам да се вратам, но копнеам и за Југославија“, се пошегува Насир.

„Од Скопје се немам поместено 36 години. Како што сум дошол, уште сум тука. Ова ми

е втора татковина“.

Како на многу други бегалци и мигранти, крајната цел на овој брачен пар е Германија. Во Ирак се чувствуваа под постојана закана.

„Верската омраза таму почна уште одамна меѓу двете фракции – сунити и шиити“, појасни Насир преведувајќи.

„Ние сме сунити во град во кој има претежно шиити. Моментално на власт е шиитската популација и имаше многу закани по нашиот живот и решивме да си заминеме. Немавме друг спас“, рече Валид.

Но, кога пристигнале во Грција и сакале да поднесат барање за азил, тамошните власти ги упатиле во Македонија.

„До тој степен стигнаа Грците да ги малтретираат. Едноставно не ги сакаат“, вели Насир.

Тие сега нема каде да одат, но сакаат да ја разгледаат состојбата пред да донесат одлука дали овде ќе поднесат барање за азил.

„Не бараме ништо освен нормален живот и помирно место“, рече Валид.

Нивните пријатели Саат и Сара го чекаат своето прво дете. Но, патот не бил лесен ни за нив. Саат боледува од алопеција, поради што ја изгубил својата коса и влакната на лицето. Сара, пак, има ризична бременост. Лекарствата за нив се скапи и сами не можат да ги купат.

Иако се задоволни од третманот во Македонија, за нив е само попатна станица.

МВР: До затворањето на рутата, вкупно 477.861 странски државјанин добил потврда за искажана намера за поднесување на барање за признавање на право на азил, 89.628 се издадени во првите три месеци од 2016 година, додека останатите се издадени во 2015 година. (Оваа потврда беше неопходна за легален транзит низ Македонија за време на напливот на бегалци и мигранти, пред затворањето на Балканската рута)

Политичката состојба и мислењата на граѓаните не ги засега овие луѓе. Нив единствено што ги интересира е дали рутата ќе биде отворена.

„Австрија утре да објави дека границата е отворена, верувајте ќе биде река од луѓе“, нагласува Насир.

На прашањето дали сакаат еден ден да се вратат во Ирак, Валид веднаш одговори:

„Ранет сум на 3-4 места, редовно трпев насилство. Доста болки добив од Ирак, што ќе барам таму повеќе? Не видовме ништо убаво. Од кога сум роден во Ирак имало само војни, маки и проблеми. Најмилите луѓе ни загинаа во војните“.

Кампот каде што се сега, пак, повеќе служи како потсетник на времињата кога дневно поминуваа и до 5.000 бегалци и мигранти.

Мрежата и жицата поставени на границата со Грција делумно веќе ги нема, но знакот „Отворете ги границите“ сè уште стои, како и дел од облеката што ја оставиле бегалците зад себе. Единствени што го посетуваат одвреме-навреме, се локални и странски медиуми.

Секој воз носи своја приказна

На платформата број 2 во Скопје секојдневно транзитира „Горбачов“, еден од постарите возови на Македонски железници. Композицијата долга речиси 70 метри, која тргнува од Гевгелија ги носи патниците до крајната точка Табановце во Куманово.

„Секој од возовите носи некаква приказна“, рече еден од 20-те машиновозачи кои секојдневно ја поминуваат оваа рута, потсетувајќи се на неговото искуство кога минатата година згазил бегалец кој пешачел покрај пругата во Демир Капија во група со уште 14 други.

„На сред мост беа изнаредени, но тој мост не е наменет за пешаци. Има столбови преку кои прерипуваа. Се доближивме премногу, јас поминав со возот и тој немаше каде да избега. Ги вклучив сирените бидејќи беше темно, кога си реков „Леле, сега ќе ги убијам луѓево до еден““, почна да раскажува машиновозачот, кој побара да остане анонимен.

„Сите некако изрипаа, се фатија за столбовите, но еден заврши под возот. Потоа застанав, се јавив до надлежните. Додека ние се симнавме да видиме со кој дел од локомотивата го удрив, каде има крв, останатите од групата поминаа покрај нас и го оставија како ништо да не се случило. Колку само беа спремни на тоа, се чудевме и ги гледавме. Поминуваа веднаш покрај нас во колона, еден позади друг како да не се случило ништо“, опишува тој.

Следувало потрага на телото, кое на крај го нашле во блиската река.

„Судијката ме повика да одам со нив до реката за да го видам. Но, јас реков дека нема никогаш да се појавам таму. „Затвори ме ако треба, но јас не доаѓам“, ѝ реков“.

Симптомите на стрес започнале да се појавуваат по неколку дена.

„Ноќе имав реакции, се будев и се потев. Ние многу подоцна реагираме, откако размислуваме што се случило“, појаснува. „Цел еден вагон го наполнивме со луѓе“, се сеќава тој, мислејќи на вкупно 26-те згазени бегалци на македонските пруги.

Овој машиновозач управува со патнички воз повеќе од деценија, а само тој пренел 70 возови со бегалци и мигранти за време на големиот наплив. Или, приближно 70.000 патници.

Неговата професија е еден од ретките занаети кои сè уште привлекуваат голем број млади луѓе во земјата. Вели слободата што ја има додека е во својата кабина е тоа во кое најмногу се заљубил. Сепак, таа си носи своја тежина.

„Нашата работа е таква што ние кога возиме сме свесни дека несреќи може да се случат. Ние сме психички спремни за таков настан“, вели тој.

„Висината на картите не ја диктирале Македонска железница“

Возот со кој најчесто управувал е еден од возовите кои изминативе две години донесоа огромна заработка на државното претпријатие од бегалците и мигрантите кои секојдневно транзитираа низ државата, на „црно“, или пак легално. Но, картата која обично чини 350 денари, тогаш чинеше пет пати повеќе.

„Тоа беше чист криминал и сето тоа беше дозволено“, вели тој.

„Реално да зборуваме, нашата држава ги изгоре луѓето. Тоа е недозволиво за држава. Висината на картите не ја диктирале Железницата, за тоа таа мора да има благослов од државата“, продолжи тој.

„Македонија во тој период не земаше пари од мигрантите, додека во регионот сите земаа, па компензираа со картите. Но, нив им се погоди убаво тоа како бизнис и продолжија со тоа“, рече тој, нагласувајќи дека биле заработени милионски суми во евра.

Сега е најстрого забрането бегалец или мигрант да влезе во некој од возовите, освен ако тоа не е во присуство на полиција, и тоа само во правец од Табановце кон Гевгелија. Сепак, сè уште се случува да фатат некој како се обидува да ја помине државата, но полицијата брзо реагира, вели машиновозачот.

„Ние сме мала држава, немаме многу патишта“, забележа.

МВР: Во првите 9 месеци од годинава, спречени се 10 обиди за криумчарење на мигранти, и расветлени се уште 2 случаи на криумчарење од 2016 година.

Криумчарењето на мигранти најчесто се врши на тој начин што илегалните мигранти пеш ја минуваат државната граница меѓу Грција и Македонија, по што на однапред договорено место ги прифаќаат криумчари кои ги транспортираат до северната граница, во кумановскиот реон. Овде лицата чекаат на погоден момент за илегално минување на македонско-српската граница (исто така пеш), по што истиот модус продолжува на следната етапа од криумчарењето понатаму кон север.

Почетоците биле тешки и за нив. За него и неговите колеги тогаш се случувал општ хаос.

„Никој не ги сопираше на границите. Како ги носевме, така заминуваа нагоре“, се потсетува тој.

По несреќите, државата вовеле законски измени со кои им дозволуваше на бегалците и мигрантите да престојуваат 72 часа во државата и се засили контролата при издавање на потврди. Сепак, според машиновозачот, тоа било само формалност што уште повеќе ја отежнувала ситуацијата.

„Додека тие не можеа да извадат ни 100 потврди, дневно преку 5.000 влегуваа“, нагласи тој.

„Немаме капацитет да се справиме со уште еден бран бегалци“

Напливот помина, во возовите сега останаа да се превезуваат само домашните патници, за кои машиновозачот вели дека ги изгубиле уште повеќе. Лошата миризба која се насетува уште од метар оддалечност од влезот на возот, стои така уште кога по илјадници бегалци и мигранти се превезуваа.

„Ние само носевме, компанијата земаше пари, а ниеден воз не се исчисти. Трчаа да видат што сè можат да соберат и сè остана така, а нашите патници избегаа“, жали тој.

На прашањето – што доколку има уште еден сличен бран како пред две години, тој вели:

„Да дојдат сега на наша граница 2.000 мигранти, мислам дека ние пак ќе потфрлиме, затоа што тоа што го предвидуваат со програми и некои документи, во реалноста е многу поразлично. Тие (политичарите) не виделе 2.000 луѓе, орда без контрола, која никој не може да ја контролира. Тие со жици и со мрежи не успеаја да ја сопрат“, смета тој.

„Како Македонски железници во никој случај немаме капацитет да се справиме со уште еден таков бран. Немаме возови, новите се мали, собираат до 150 луѓе. Претходните собираа до 500“, вели тој.

Она што му остана се сеќавањата од разните мигрови поминати со нив.

„Еднаш во возот ни дојдоа дезертери во униформа кои избегале. Имаше и браќа разделени на кои не им дозволиле да патуваат заедно“, вели тој.

„Имаше ситуации каде патуваа од Сирија, но со нив имаше и од економските мигранти, пример од Африка. Тие беа исто за жалење, боси и без чевли одеа по снегови. Кога ќе се качеа во возот немаа пари да платат, па Сиријците им плаќаа понекогаш карта за да не ги исфрлат и нив“, продолжи.

„Зборувавме со нив, ни седеа во кабината. Имаше студенти од Дамаск, кои раскажуваа за тоа што им се случувало, дека биле добро платени, за тоа колку тие не сакаат да одат на Запад. Сè сум видел“.

Од разговорите со нив, тој сфатил дека овие луѓе не сакаат да седат во камп, туку да заработат пари за повторно да си го изградат домот.

„Можеби 90 отсто од сите со кои правев муабет сакаат да се вратат, тие ни во Германија не сакаат да одат, а камоли во Македонија“, забележува тој.

„Ми викаа „Ќе те бараме кога по истата рута ќе се враќаме, со истиот воз“. Разменувавме и контакт“, додава.

По возењето тој нè испрати со зборовите: „Секогаш обичниот човек страда. Тој што е „горе“ никогаш нема да се симне, тој само ќе го собере кајмакот од целата ситуација. Ова е чиста трговија со луѓе што го направија“.

Ленче Здравкин: Сè уште ги препознавам тешките чекори на бегалците по пругата

За бегалците, Македонија често е само попатна станица. Од неа не гледаат ништо, освен отворени патишта и шуми. Но, има едно здание кое сите го знаат – куќата на Ленче Здравкин. Рефлекторот на нејзината тераса сè уште свети во ноќните часови. Тој го означува патот до нејзината куќа, отворена за бегалците уште од 2013 година.

„Најтешкото прашање ми е „Што ви е најпотребно од донации?““, низ смеа ни кажува велешанката која прва почна да помага на бегалците и мигрантите. Денес Македонија и Европа ја знаат како симбол за солидарноста. Се движи внимателно низ тесниот ходник и магацинот, кои се пренатрупани со кутии храна, вода, обувки и облека.

„Ако денес ви кажам дека ми е потребна една работа, утре ќе имам потребни три нови работи. Кога ме прашуваат луѓе кои сакаат нешто да донираат, се чудам што да им кажам. Сè е потребно, и ако го има денес утре може да го нема“, објаснува Здравкин.

Таа вели дека иако границите се затворени година и пол, нејзината реалност е друга – балканската рута не била затворена ниту еден ден.

„Бегалците наоѓаат начини како нелегално да поминат. Доаѓаат тука и незабележливо си продолжуваат. Оние кои се млади и силни, само се пресоблекуваат, јадат и си заминуваат. Но, на постарите им треба повеќе одмор“.

Вели дека најболното го доживува сега. Семејствата на бегалците прегазени од воз ги бараат своите најблиски кај неа.

„Многу е болно една мајка да го бара своето дете. Ние тука ги погребавме, но не знаеме што сме погребале. Тоа беше голем масакр. Има земено ДНК од сите тела, па ќе видиме понатаму што ќе се случи“.

Вели дека иако возовите биле многу внимателни во тоа време, бегалците биле толку преморени, што се движеле, а ништо не слушале.

„Халуцинираа. Еднаш сопругот скокна да извлече еден човек од пругата. Се движи, го гледа возот, но не го перцепира. Однесен е веќе. Заморот и гладот си го правеа своето. Се движеа само физички, не беа присутни тука“, вели таа.

МВР: На 19 загинати мигранти сè уште не им е познат идентитетот

Според информациите на Министерството за внатрешни работи, вкупно 26 бегалци и мигранти ги загубиле своите животи на пругите од крајот на 2014, па сè до крајот на 2015 година.

Причината која властите ја наведуваат е поради одлуката на овие луѓе да се движат во нокни часови пеш.

„Откако на мигрантите им се овозможи легално да транзитираат низ Република Македонија, не се случиле железнички незгоди во кои има загинати мигранти“, информираат од МВР.

Оттаму велат дека 19 од загинатите лица биле без документ за идентификација, додека останатите мигранти се идентификувани и се работи за пет лица од Сирија и двајца од Авганистан.

Велес – центар на европската рута

Велес од самиот почеток беше соочен со бегалската криза. Сограѓаните, вели Здравкин, биле хумани и солидарни.

„Велешани беа секогаш расположени да помогнат, да донесат храна, со автомобили да одат по патот накај Градско да однесат помош, да поделат што треба... Некои кои не беа во состојба да помогнат, ми се јавуваа да ми кажат каде е потребна помош. Комшиите никогаш не замериле за ништо. Секогаш беа тука на помош“, раскажува таа.

„Дури и оние што знаеја да кажат: „Тоа се терористи, тоа се лоши луѓе, носат болести...“, за кратко време кога ќе видеа дека тоа се млади и интелегентни луѓе им се менуваше перцепцијата за нив“.

Семејството секогаш ѝ било поддршка.

„Ми помагаа и сопругот, децата, дури и мојата свекрва која има дури 85 години. Целото семејство – на првиот спрат живее братот на мојот сопруг, снаата и сите знаат да се мобилизираат и да помагаат кога треба. Во 2014-2015 во овој двор имаше по 300-400 луѓе одеднаш. Не е лесно да ги послужиш сите тие луѓе, треба многу раце, брзина, координација, така што сите сме биле вклучени“.

Сега, откако најголемите бранови на бегалци поминаа, а движењето низ Македонија е драстично намалено, за неа е време на поврзување со оние кои ги запознала со семејствата.

„Многу од семејствата кои со години живееле во Германија, имаа членови од семејствата кои веќе беа тргнати. Во одредени места од патувањето им се губи трагата – или им биле изгубени телефоните, или украдени, или ги продале да преживеат, за да јадат, или да купат билет за некаде. Од Германија си ги бараа децата, ми праќаа фотографии па ги зголемував и ги оставав тука. Кога минуваа групите, таа фотографија цело време требаше да ми е пред очи и да видам дали тој човек ќе пристигне. Се случуваше и да стигне некој, но многу е тешко да го препознаеш. Ако семејството ти прати фотографија од еден нормален, одморен лик, ти треба да препознаеш уморен, ослабен и забраден човек, со различна коса. Доаѓа во друга состојба и многу е тешко да го препознаеш“.

Таа секојдневно и по неколку часови се допишува со бегалците на кои им помогнала. Ја викаат тетко, мајко, пријателке. Се слуша и со активисти од другите земји, за полесно да се координираат.

Повеќето луѓе кои од неа бараат помош, вели, минуваат овде илегално. Бројката се појавува на српската страна, додава, бидејќи во Македонија често бегалци поминуваат незабележано од властите. Сепак, Ленче знаат каде да ја најдат.

„Не знам како се случи да ме препознаваат. Најверојатно тие што веќе поминале и биле тука мои гости, имале роднини, пријатели, на кои им кажале за мене. Има луѓе кои веќе втора година се во Австрија, често комуницираме, ми се јавуваат и ме прашуваат за сестри, браќа, деца. Или, ќе ми кажат дека ќе дојде мајка им па ќе ме замолат да ѝ помогнам. Ми праќаат слики дали сум им ги видела роднините, им треба различна помош па сè уште сме во контакт“.

Вели дека често застануваат да се сликаат пред нејзината врата, како да е некој значаен споменик или туристичка атракција. Додава дека нивните роднини и пријатели, ако видат таква слика на социјалните медиуми, ќе знаат каде тие се наоѓаат.

Иако многу лошо зборува англиски, со нив лесно разговара бидејќи од нив научила и нешто на арапски и англиски.

„Пред други луѓе срам ми е да зборувам на англиски, бидејќи трескам без врска“, се шегува таа.

Освен арапски зборови, научила и нешто од нивната култура. Нивната кујна, традиции, што прават кога ќе се родат деца, а од кујната некои работи веќе ги применува и во нејзиното готвење.

„Додека бевме во кампот во Гевгелија, имаше жени кои подолго престојуваа таму и се трудеа да ги покажат своите вештини, своите ракотворби, знаеја да плетат, разни специјалитети да направат за празниците. Многу е битно што, тоа некои луѓе не можат да го сфатат, но тие ги почитуваа и нашите празници и нивните“.

За тоа од каде потекнува нејзината хуманост и пожртвуваност, вели дека не знае. Но, знае дека не можела да ги игнорира туѓите маки кога ги гледала постојано.

„Јас живеам на такво место. Бегалците ги гледав како поминуваат од дневната соба. Троседот е свртен натаму и јас ги гледам постојано. Кога ќе се појавам на балконот да дигнам рака, ме гледаат и тие мене, ги гледам и јас нив. Уште на почетокот поставивме рефлектор за да се гледа добро – да ја гледаат тие пругата, но и да ги видам јас нив“.

Нивните чекори ги познава оддалеку.

„Не е исто нашето и нивното одење. Нивните нозе се многу тешки и уморни. Мене тој звук ми е веќе ептен препознатлив“.

Тие што не ја познаваат, вели дека на почеток чувствуваат страв, но им треба само неколку секунди за да видат дека е пријателски настроена.

„Имаше случаи кога по рутата ги ограбуваа, ги напаѓаа, ги експлоатираа, и нормално е дека кога на неколку километри оттука некој ги нападнал, кога ќе се појавам јас да се исплашат. Но тоа кратко трае“, вели Здравкин.

Го испуштиле последниот воз за Европа, сега го живеат македонскиот „крпен живот“

Сиријците Сафуат и Рама и нивниот 17-годишен брат се меѓу илјадниците бегалци и мигранти кои останаа заглавени на македонските граници по затворањето на балканската рута. Тие биле во последниот воз за Европа кога им соопштиле дека не можат да продолжат.

По секојдневното бомбардирање, траумите и недостатокот од најосновни потреби за нормален живот, нивните родители вложиле сè што имаат да ги спасат своите деца, испраќајќи ги преку Турција во потрага по безбедно тло. Но, нивната желба од Алепо да стигнат до Западот, згасна во Табановце, после повеќе од 2.000 километри поминати пеш, по вода и по копно.

Рама

„Мислевме дека ќе биде добро за нас да почнеме одново овде, и еве сме“, вели 23-годишната Рама, додека разговаравме пред да започне нејзиното предавање на Балканскиот Универзитет во Скопје, каде почна да студира годинава.

Претходно во Алепо веќе две години студирала превод и толкување, од арапски на англиски и француски јазик. Имала само 20 години – во годините кои значат забава и безгрижност, таа морала да биде зрела и одговорна, и за себе и за помладиот брат.

Откако нивните родители продале сè што имаат за малку пари, Рама и помалиот брат заминале во Турција, каде ги чекал нивниот постар брат, Сафуат.

Тој сега студира заедно со Рама, англиски јазик и литература. Дома учел за правник, но вели дека поканата за воен рок го приморала да ја напушти Сирија.

„За мене ништо што се случува во Сирија нема смисол и не гледав зошто треба да бидам дел од тоа. Одлучив дека ќе побегнам“, раскажува Сафуат.

Рама и Сафуат пред година време, кога пристигнаа во Македонија

„Бев во Турција кратко време и Рама ми кажа дека војната станува сè полоша и веќе не може да се остане во Алепо. Па, ми се придружија во Турција. Таму бев во многу лоша состојба, не знаев што да правам. Всушност, се обидувавме да собереме колку што можеме повеќе пари, распродадовме сè за многу ниска цена за да имаме малку пари и да стигнеме до тука. Најдовме криумчар во Измир. Се качивме на чамец, тоа беше многу труматично искуство, 75 луѓе. Во вода бевме седум-осум часа. Среќа го преживевме тој ден“, се потсетува тој.

Сафуат

Оваа приказна и двајцата досега ја раскажале многу пати, но сега се надеваат дека конечно животот ќе им тргне на подобро. Работат и во Црвениот Крст, во мобилниот тим кој патролира на границата со Србија во Липково.

„Знам македонски, ама не многу добро“, се шегува Сафуат, обидувајќи се да ги изговори зборовите правилно. Освен јазикот, вели дека секој ден го учи и македонскиот начин на живот.

„Во Македонија ми е најинтересно што луѓето не прават и не можат да прават планови за иднината. Треба да го преживееш секој ден. И јас почнав да бидам таков, ја присвоив таа филозофија. Мислам само како да го преживеам овој ден и денот после тоа. Сега сум ист како вас Македонците – денес сум добро, бев на работа, преживеав, ќе преживеам и утре“, забележа тој.

Иако велат дека културата од која доаѓаат не се разликува од македонската, сепак им недостасува родната Сирија.

„Имаме слична храна, народна музика, зачини, турско кафе. Но, во одреден момент ќе почувствувате дека ова не е вашиот дом“, надополнува Рама.

Тие во Македонија имаат статус на баратели на азил, а Рама и помладиот брат овде живеат со супсидијарна заштита. Случајот на Сафуат, пак, сè уште се разгледува.

Лице под супсидијарна заштита е странец, кој не се квалификува како признаен бегалец, а на кој Република Македонија ќе признае право на азил и ќе дозволи да остане во рамките на нејзината територија, бидејќи постојат цврсти причини да се верува дека коколку се врати во државата чиј државјанин е, или доколку е лице без државјанство, во својата држава на претходен вообичаен престој, ќе се соочи со вистински ризик од претрпување на сериозни повреди.

Најголема помош во нивното патешествие добиле од Црвениот Крст. **Сандра Томовска** е координатор на мобилниот тим Липково, којшто се занимава со медицинска нега и друга помош на нелегалните мигранти кои движат на територијата на Македонија. Таа воедно е и меѓу првите луѓе со кои Рама и Сафуат се запознале кога пристигнале во Македонија.

Сандра Томовска

„Некаде на почетокот на 2017 година, ние како Црвен Крст, поради тоа што се баратели на азил, решивме да им излеземе во пресрет на Рама и Сафуат. Им понудивме да волонтираат во рамките на Црвен Крст и заради нивните јазични способности да станат преведувачи на терен“, раскажува Томовска.

Таа досега имала прилика да се сретне со повеќе од 700.000 бегалци и мигранти кои транзитираат низ Македонија.

„Загрижувачки е фактот што од оваа маса на луѓе, многу малку се решаваат да останат во Македонија. Едноставно, кога тие ги напуштиле своите земји и од Турција се решиле да го продолжат својот пат, решиле да заминат во некои од државите на Европската унија. Македонија за нив не е една од државите каде сакаат да го продолжат својот живот“, смета таа.

Според неа, потребно е државата да им овозможи интеграција на оние малкумина кои останале овде.

„Што откако тие луѓе ќе останат тука? Како ќе се вклучат во образовниот систем, во пазарот на труд, како ќе се реши нивното станбено прашање додека престојуваат тука и чекаат да добијат статус на бегалец или супсидијарна заштита?“, прашува Томовска.

Сепак, Рама, Сафуат и нивниот брат имале среќа да добијат некаква замена на нивното досегашно образование. Со помош на Црвениот крст, како и донации и добрата волја на приватните факултети и училишта, сите тројца продолжиле со своето школување.

Барателите на азил заглавени во македонскиот правен лавиринт

Во последните 10 месеци, до Министерството за внатрешни работи е поднесено 131 барање за азил. Од нив, одобрени се само четири барања, сите со супсидијарна заштита. Најголемиот дел се за непридружувани малолетни лица.

За тоа колку е сложен процесот на добивање на статус бегалец во земјава, покажува податокот дека од осамостојувањето на Македонија до денес, само 38 луѓе добиле ваков статус.

Секој оној човек кој има оправдан страв од прогон, заради својата вера, раса, националност, припадност на социјална група, или политичко убедување, може да побара меѓународна заштита во друга земја.

Во земјава, постапката за азил е под надлежност на две министерства – МВР преку Секторот за азил кое одлучува дали се исполнети условите и Министерството за труд и социјална политика, надлежно за нивната интеграција.

Зоран Дранговски; Фото: Академик

Според **Зоран Дранговски**, претседател на Македонското здружение на млади правници, Македонија има доста добар закон. Прва во регионот од 2003 година го донела Законот за азил и привремена заштита. Иако тој претрпел неколку измени во последните години, законот се базира на Конвенцијата за заштита на правата на бегалците, единствен документ ратификуван од државата. Во моментот се работи на нов закон.

„Со последните измени од 2015 година, имаше една нова одредба, членот 10а, кој се однесуваше на ‘сигурна трета земја’, што за нас беше доста проблематична и реагиравме заедно со Народниот правобранител. Тоа конкретно значеше дека Македонија ги прогласува земјите кои се членки на ЕУ и НАТО за безбедни земји и по тој член, автоматски може секој што ќе дојде во Македонија, од Турција на пример, или од Албанија, Грција или Бугарија, да му го одбие барањето затоа што дошол од сигурна трета земја“, коментира Дранговски.

Ставот на Здружението на млади правници на Македонија, посочува тој, е дека секое барање треба да се испитува индивидуално.

„Не можете да генерализирате. За мене Грција е безбедна земја, но за некој друг можеби не би била“, смета тој.

На ова се надоврза и **Назиф Авди**, еден од правниците од здружението, кој потенцира дека проблем има и во ограничувањето на правото на обединување со семејството.

Назиф Авди

„Со досегашните измени на законот, семејно обединување можеше да добие признаен бегалец и лице под супсидијарна заштита три години по добивање на статусот, додека пред измените, вакви ограничувања немаше“.

„Ние целиме кон тоа да се смени оваа политика, бидејќи сметаме дека семејството е јадрото. Ако го поделиш семејството, тоа не претставува постапка во духот на Европската конвенција за човекови права и другите меѓународни прописи“.

Македонските закони велат дека во земјава може да се даде два типа на статуси: признаен бегалец и лице под супсидијарна заштита. Признаениот бегалец е највисокиот статус, а се дава во согласност со Конвенцијата за заштита на бегалците.

Лицата под супсидијарна заштита, пак, се оние кои не ги исполнуваат критериумите за да бидат признаени како бегалец, но сепак има околности кои може да го подведат нивниот живот во одредени ризици во матичната земја.

„Овие лица го имаат статусот на ограничен период, односно рок од една година, по што секоја година МВР ги испитува дали сè уште постојат фактори поради кои им се доделил таков статус. При целата таа постапка, овие лица имаат право на бесплатна правна помош, која Млади правници со УНХЦР ја обезбедуваат од моментот на поднесување на апликацијата до надлежната институција, сè до неговата финална одлука“, појаснува Авди.

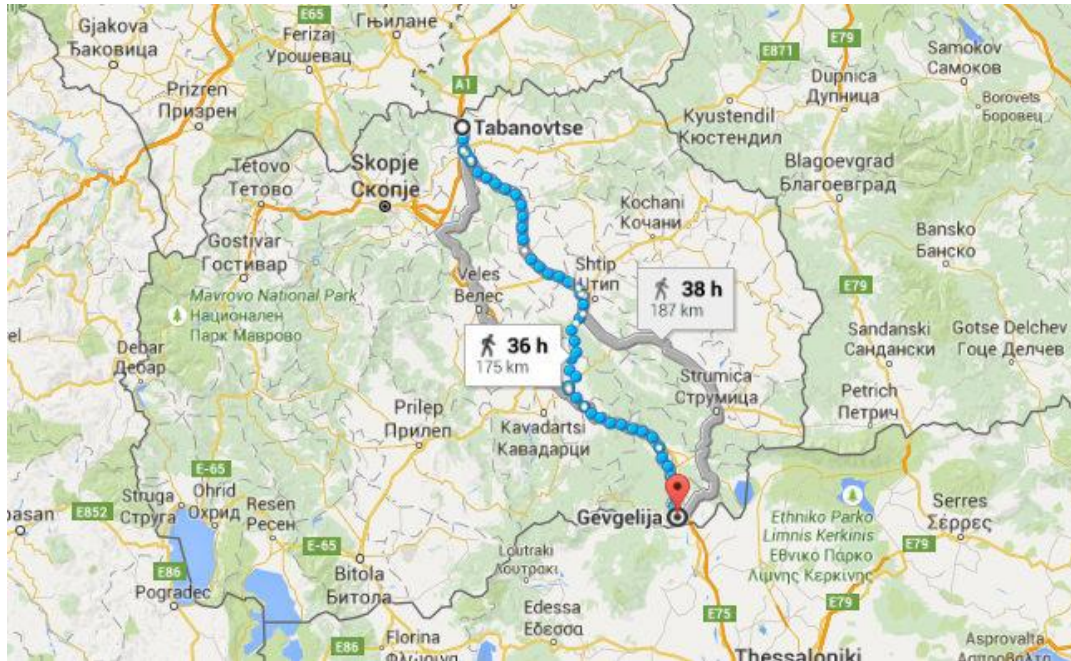
Ако одлуката е негативна, здружението и понатаму ги застапува и пред надлежните судови, преку ангажирање на адвокати коишто ги застапуваат интересите на овие лица.

Доколку лицето добие статус, има право понатаму да му следуваат други права, како што им следуваат и на граѓаните на Република Македонија, но со една важна разлика – лицата со признаен статус на бегалец немаат право на гласање, или да бидат избрани. Лицата што имаат супсидијарна заштита повторно имаат поограничени права, но основните права им се загарантирани со Уставот.

Иако затворена, балканската рута сè уште постои

Движењето по балканската рута е нелегално, но и понатаму се забележуваат бегалци и мигранти. Според податоците со кои располага УНХЦР, во Македонија од 1 јули 2015 година поминале околу 800.000 луѓе. 96 отсто од нив претежно доаѓаат од три земји:

Сирија, Авганистан и Ирак, и уште еден процент од други земји во воен конфликт, како Еритреја и Јужен Судан.

Дел од транзитните рути во Македонија

„Сè уште има движење и ние се обидуваме да им помогнеме, да стапиме во контакт со нив. Сега тоа е покомплицирано и потешко бидејќи тие се плашат, се кријат“, вели Љубинка Брашнарска од УНХЦР Македонија.

Нивните тимови работат низ пограничните области, со цел да ја увидат вистинската состојба за тоа колку луѓе поминуваат и кои се нивните потреби.

Љубинка Брашнарска

За неа од особена важност е да се прегледаат постапките за време на вонредната состојба и да се извлечат поуки.

„Кога било која држава е во вонредна состојба, многу е тешко да се работи на создавање или подобрување на системот. Тогаш буквално се гледа да се помогне на сите лица на коишто им е потребна помош, на најсоодветен можен начин. Но, затоа е многу важен овој период по завршување на вонредната состојба, и ние го користиме овој период токму за тоа – да направиме еден исчекор во подобрувањето на системот“, смета таа.

Според Брашнарска, потребно е поедноставување на процесот за добивање на азил. За да се избегне повеќемесечното чекање за една постапка, корисно е, вели таа, да има база на податоци за сите бегалци кои се наоѓаат во државата. Затоа од УНХЦР настојуваат на потемелна регистрација.

„Ние се обидуваме да им помогнеме на институциите да се забрза тој процес и да се направи на најквалитетен можен начин, за правата на бегалците да бидат почитувани. Посебно треба да се внимава на потребите на групи коишто се ранливи и имаат посебни потреби, како жени, непридружувани малолетници, стари лица, лица со попреченост. Тие се најзагрозени во секоја ситуација, така што работиме на тоа заеднички да го подобриме системот за тој да може да биде правичен, без разлика на исходот на барањата за азил“, посочува таа.

Меѓутоа, во медиумите имало и сè уште постои несигурност, смета Брашнарска.

„Можеби дел од таа несигурност се базира на незнаење за тоа што е бегалец, а што мигрант. Многу често овие две групи се спојуваат како да се дел од истата група или како да се подгрупа едната на другата, но тоа не е точно. Бегалците бегаат од војна, од прогон врз основа на реален страв за нивниот живот, заради припадност на некоја група“.

Стравот од непознатото ја разбуди ксенофобијата

Јасмин Рецепи

Бегалците да не се употребуваат за политички прашања, апелира **Јасмин Рецепи** од невладината организација Легис, која од самиот почеток на кризата им помагаше на бегалците и мигрантите.

„Македонија треба да остане земја која е речиси неутрална по тоа прашање, ќе треба само да им овозможи на бегалците тоа што им следува со закон. Доколку треба да помине да му се даде хуманитарна помош, но не и повеќе од тоа. Ние не можеме да глумиме дека сме заштитници на Европа!“.

Во јули Министерството за труд и социјална политика ја претстави нацрт-Стратегијата за интеграција на бегалци и странци, која предизвика полемики во јавноста. Опозицијата обвинуваше дека „во Македонија ќе се доселат 100.000 бегалци, а Стратегијата наговестува дека тоа ќе се случи“.

Според Рецепи, проблемот не е во самиот документ, туку во начинот на кој беше претставен во јавноста.

„Прво, никој од нив не сака да остане во Македонија. Второ, Европа никогаш официјално не побарала такво нешто од нас. Трета работа, доколку тие луѓе сакаат да се интегрираат во нашата држава, ние треба да имаме добар закон за такво нешто, но секогаш ќе има поединечни примери на луѓе со семејство или пријатели тука“, смета Реџеџи.

Според него, бесмислено е да се зборува дека овие луѓе ќе ја сменат демографијата и ќе ја влошат економската состојба во Македонија.

„Доколку вие сте биле на власт 11 години, а не сте биле способни да создадете работни места за сите, туку сте ги ставиле во државна администрација, тоа е ваш личен проблем. Не дека некој ќе дојде од страна и ќе ги земе работните места на нашите граѓани. Напротив, проблемот со работните места е економско-политички проблем стар веќе 26 години и не е нешто што е загрозувано од надвор“, критикува тој.

Всушност, надополнува Реџеџи, Стратегијата се заснова на буџет кој е 90 отсто составен од странски донации, а не од парите на граѓаните.

„Целата таа кампања беше направена врз основа на лага. Од една страна, целта беше да се мобилизираат граѓаните, да се посее страв кај нив, за да излезат на (локалните) избори и да гласаат за политичката партија што ги форсираше овие лаги во јавноста. Со таа цел беше планирано референдумите да се одржат истовремено – оние коишто не сакаат бегалци или мигранти, ќе гласаа за таа политичка партија“.

Утре со почеток во 11.00 часот пред трговскиот центар „Бисер“ ќе се собираат потписи за граѓанската иницијатива против населување на мигранти и создавање мигрантски кампови во општина Аеродром. Потписите ќе се собираат од 11.00 часот до 19.00 часот.

Ти одлучуваш дали во Аеродром ќе има мигрантски кампови!

Излези и ти!
За Аеродром!

Еден од повиците кој се ширеше на социјалните мрежи

Стравот е многу силна алатка, се надоврзува Брашнарска.

„Тука треба сите да направиме еден внатрешен дијалог и да се прашаме кој се плаши повеќе и да пробаме да се ставиме во кожата на бегалецот. Дали се плаши повеќе тој што бега од војна, од криумчари, од трговци со луѓе, од трговци со органи кои по патот може да го сретнат него и неговите деца, неговата фамилија. Или, се плаши повеќе тој што живее во слобода, во држава која го штити, која има функционален систем на одбрана, функционална армија и полиција?“, прашува таа.

Сличен став има и Назиф Авди, за кој иницијативите за референдуми беа неоправдани. Според него, главна причина за тоа е незнаењето за суштината на Стратегијата.

„Стратегијата е еден обичен документ што се носи од МТСП, по којшто е должно да постапи бидејќи во 2003 година, Собранието донесе документ за миграции. Но, суштината не беше доловена, туку најчесто се водеа дебати дали ќе се изградат 100 станови во

одредена општина, или не, или пак, дали Македонија ќе им даде државјанство на 100.000 бегалци, или нема“.

Додава дека целосно се неоправдани стравувањата дека во Република Македонија ќе се населат поголем број на бегалци и мигранти.

Желбата повторно да се обедини семејството ги тера да туркаат напред

Рама и Сафуат редовно контактираат со родителите, но и со најстариот брат кој веќе пет години е во Норвешка. Велат дека ситуацијата во Алепо сè уште е загрижувачка.

„Не е лесно да ги изгубите сите четири деца одеднаш и да не се близу до вас. Сакаат само да нè видат и се надеваат дека еден ден ќе ги донесеме. Не сме биле заедно повеќе од две години“, вели Рама, потсетувајќи се на последните мигови кои ги поминала во мир со своето семејство.

„Појадок дома со родителите, да се биде со мајка ми и татко ми... Некогаш, кога сум на некое место и е топло и слушам телевизор во позадина, си ги затворам очите и мислам дека сум дома. Сè што ме потсетува на мојот дом, е добро сеќавање“, со чувство опишува таа.

Сафуат, пак, се шегува дека му недостасуваат дури и лошите нешта.

„Ми фалат дури и кавгите со брат ми. Тоа е домашна атмосфера. Можете да разберете, нели?“.

Сега им преостанува само да се прилагодуваат на животот тука. И покрај тоа што го читаат и гледаат во медиумите, велат дека не се чувствуваат како туѓинци.

„Македонците се многу љубезни. Не се чувствувам како бегалец тука. Можеби на друго место би се чувствувала, но тука, кога сум меѓу луѓето, сум дел од нив, немам чувство дека ме гледаат како странец. Ме третираат како да ме знаат. Луѓето во другите градови сè уште пофини. Луѓето од селата низ кои поминавме, поотворени се“, вели Рама.

Тие сакаат да бидат од корист, и токму поради тоа волонтираат во Црвениот Крст.

„Се будиш и секое утро доаѓа различна информација, некаква гласина. Но, реалноста е дека ништо не се менува, само си го трошиш времето за џабе. Ние сакаме да бидеме од помош, сакаме да бидеме корисни. Пред да почнам да волонтирам во Црвен Крст, веќе имав пријатели таму, а кризата уште траеше. Понекогаш одев во магацинот, им помагав со физичка работа. Волонтирав и пред да бидам дел од ЦК. Имам добра можност да помогнам. На мојот пријател Филип од Куманово му кажав, ‘Еден ден ќе бидам дел од Црвен Крст’. Тој ми рече, ‘Па, зошто да не?’. И, ни успеа“, се радува Сафуат.

„Прилично е неверојатно. За два месеци ќе бидам волонтер на Црвен Крст веќе една година.“ Сафуат е со нив веќе осум месеци. “Времето навистина лета“, го надополнува сестра му.

Главна цел сега им е да дипломираат и да создаваат повеќе пријателства. Велат дека знаат многу луѓе, но немаат блиски пријатели.

Иако се млади, тие ја играат улогата на родител за нивниот помал брат.

„Му треба некој да го води и да му даде правец. Сега е на многу чувствителна возраст. После овој период, после тоа што си го правел во тие неколку години, веројатно ќе бидеш таа личност целиот свој живот. Затоа, важно е да го водиме и да му покажеме што е исправно, а што не“, вели Сафуат.

„Мислам дека најдоброто нешто што се случи е што сме тројцата заедно, имаме дел од домот со себе. Да бев сам, ќе беше многу потешко“, заклучува тој.